

Několik poznámek k reformě vysokých škol

Prof. Ing. Vladimír Mařík, DrSc.

Katedra kybernetiky ČVUT FEL – Centrum excellence EU,

Výzkumné středisko Rockwell Automation, s.r.o. Praha

Reforma VŠ systému skutečně nutná

→ Souvisí s novou rolí evropských universit jako center špičkového výzkumu

→ Očekáváme větší otevřenost – vůči veřejnosti, studentům, zahraničním odborníkům, průmyslové praxi atd.

Boloňská deklarace – 3 stupně (Bc., Mgr., Ph.D.) → vykročení správným směrem

Co od VŠ požadujeme

- a) Radikálně zvýšit počet absolventů VŠ v populaci
- b) Zvýšit podíl výzkumných pracovníků (dnes ČR 3,1 na 1.000 prac. sil, EU 5,7, USA 9,8, Finsko 14,7) – ti jsou pro rozvoj naší konkurenceschopnosti rozhodující
- c) Zabezpečovat kvalitní základní a aplikovaný výzkum s jasnou návazností na potřeby průmyslu

Co od VŠ požadujeme

- a) Radikálně zvýšit počet absolventů VŠ v populaci
- b) Zvýšit podíl výzkumných pracovníků (dnes ČR 3,1 na 1.000 prac. sil, EU 5,7, USA 9,8, Finsko 14,7) – ti jsou pro rozvoj naší konkurenceschopnosti rozhodující
- c) Zabezpečovat kvalitní základní a aplikovaný výzkum s jasnou návazností na potřeby průmyslu

- Ad a) a b) mohou zajistit pouze kvalitní výzkumné univerzity

Dvě základní úlohy VŠ

Výuka x věda a výzkum

Státní dotace

89% x 11%

(platí pro všech 26 veřejných VŠ stejně!!)

Dnes tedy de facto relativně malá a navíc plošná podpora extensivně orientovaného tzv. nespecifického výzkumu

Problém č.1

- Význam pěstování špičkové vědy na VŠ není doceněn
- Chybí systematická podpora „vědeckým univerzitám“ jako vlajkovým lodím a nositelům excelence, jako hnacímu motoru rozvoje VŠ,
- Chybí politická vůle pro cílenou koncentraci prostředků a sil
- Chybí povědomí o tom, že špičkových 5 % odborníků je pro rozvoj průmyslu a dlouhodobou úspěšnost státu rozhodujících

Úkol: Hledat a stanovit vhodný kompromis mezi extenzivním a intenzivním rozvojem VŠ

Problém č. 2:

Neefektivní řízení vědy

Je třeba stanovit:

- ve kterých oborech máme šanci
- na které se skutečně soustředíme
  - zde pouze dvě kritéria: **špičkovost a aplikovatelnost**

První dva pokusy: NPOVaV (2001) a NPV II (2003), závěry přijaty vládou, MŠMT je však ignoruje

Problém č. 2:

Neefektivní řízení vědy

Stát musí stanovit:

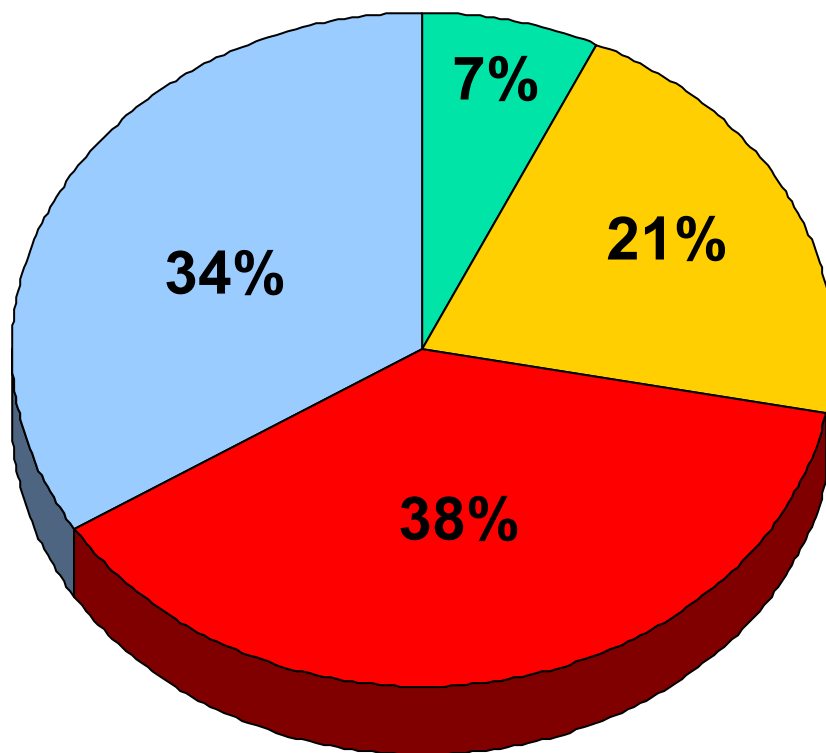
- Rozsah financování institucionálního (dnes 43%) a účelového (57%) výzkumu
- Proporce mezi základním a aplikovaným výzkumem
- Podporované formy propojení s průmyslovým výzkumem
- Formy integrace zdrojů financování výzkumu (**velmi palčivý problém!!**)

Hlavní překážkou efektivnosti výzkumu je stát:

- rozhodování o výzkumu není v rukou odborníků (speciálně to platí pro MŠMT) – viz „výzkumné záměry“ a „Centra“
- svazující finanční předpisy (situace se den ode dne horší!)

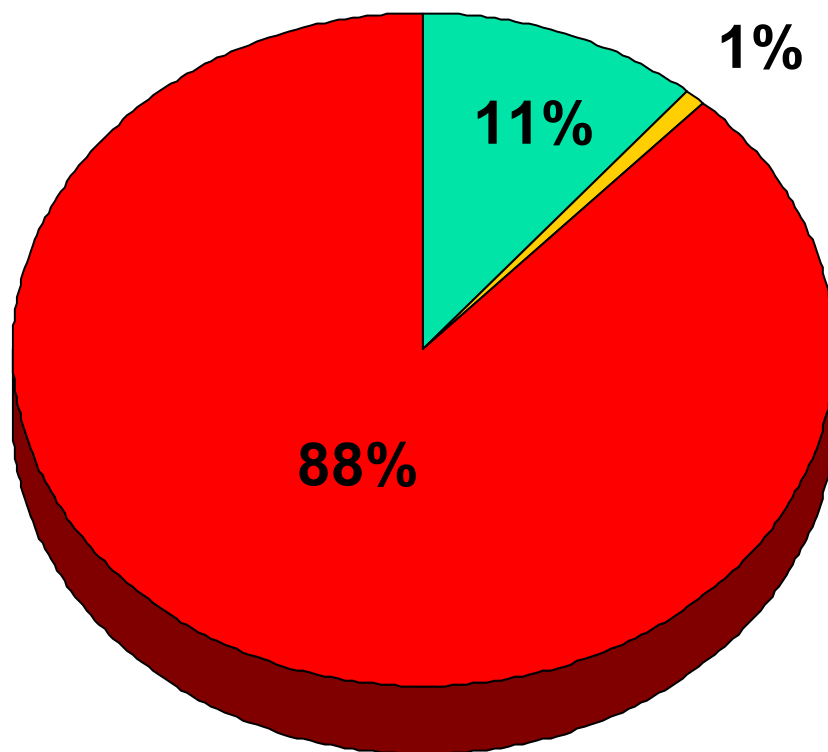
Problém č. 3: Neefektivnost činnosti VŠ

Průměrná prostupnost

- ukočí včas
- ukončí se zpožděním
- odejde později
- odejde po 1.ročníku

Problém č. 3: Neefektivnost činnosti VŠ

Státní dotace (každoročně)

- výzkum
- za absolventy
- za přítomné studenty

Problém č. 3: Neefektivnost činnosti VŠ

Průměrná délka studia na ČVUT – 6,5 roku

Jen 7% studentů dokončí studia včas

Uměle generovaná zaměstnanost

Chybí jakákoliv evaluace náklady versus výsledky

Zátěž na pedagogy roste (od r. 1989 počet učitelů narostl o 16%, výkony o 78%), to brání příchodu zahraničních odborníků

Jedno z téměř nezbytných opatření: školné !!

Problém č. 4: Řízení VŠ

VŠ či fakulta jsou velké organizace, které by měly být řízeny jako podnik, v čele musí být **manažeři s vizemi a schopností je prosadit**, lidé schopní chápat potřeby praxe

Současný stav:

Rektora či děkana volí senát (33 – 50% studentů, zbytek zaměstnanci v podstatě zvolení studenty)

Student = (neplaticí) klient VŠ

Problém č. 4: Řízení VŠ

- Senát má klíčové pravomoci, ale žádnou odpovědnost
- Rozhodování na amatérské úrovni (kluko-kracie)
- Rektori/děkani mnohdy nemohou uplatňovat skutečně manažerské řízení, jsou často rukojmími senátů

Nutno **zrušit senáty** (nebo výrazně omezit jejich pravomoce) a **dát správním radám universit pravomoce** skutečné správní rady

Závěry

---

1. V celonárodním měřítku akceptovat a akcentovat myšlenku pěstování výzkumné excelence na několika výzkumných univerzitách ve vybraných oborech v návaznosti na potřeby průmyslu
2. Stanovit jasnou dlouhodobou, promyšlenou koncepci financování VŠ
3. Zvýšit ekonomickou efektivitu VŠ kvalitním managementem v plném slova smyslu
4. Omezit moc senátů a předat ji do rukou správních rad